



O'ZBEKISTONDA DAVLAT MOLİYASI VA BUXGALTERIYA HISOBIDA SHAFFOFLIKNI KUCHAYTIRISH BO'YICHA ISLOHOTLAR

Malikova Sevinch

Guliston davlat universiteti

ORCID: 0009-0002-0668-2324

sevinchmalikova01@gmail.com

Annotatsiya. O'zbekiston Respublikasida moliyaviy shaffoflikni oshirishga qaratilgan institutsional va huquqiy islohotlar tahlil qilinadi. So'nggi yillarda mamlakatda davlat moliyasining ochiqligini ta'minlash, byudjet jarayonida fuqarolik ishtirokini kuchaytirish, soliq va xarajatlar tizimini raqamlashtirish orqali shaffoflikni oshirish bo'yicha qator chora-tadbirlar amalga oshirilmoqda. Ushbu tadqiqotda ushbu islohotlarning asosiy yo'nalishlari, ularning samaradorligi, xalqaro standartlarga (masalan, IMF'ning fiskal shaffoflik mezonlari, PEFA indikatorlari) muvofiqligi baholanadi.

Kalit so'zlar: moliyaviy shaffoflik, fiskal islohotlar, davlat moliyasi, byudjet ochiqligi, xalqaro moliyaviy hisobot standartlari.

РЕФОРМЫ ПО ПОВЫШЕНИЮ ПРОЗРАЧНОСТИ В ОБЛАСТИ ГОСУДАРСТВЕННЫХ ФИНАНСОВ И БУХГАЛТЕРСКОГО УЧЕТА В УЗБЕКИСТАНЕ

Маликова Севинч

Гулистанский государственный университет

Аннотация. Анализируются институционально-правовые реформы, направленные на повышение финансовой прозрачности в Республике Узбекистан. В последние годы в стране реализуется ряд мер по обеспечению открытости государственных финансов, усилению участия граждан в бюджетном процессе и повышению прозрачности за счет цифровизации системы налогообложения и расходов. В данном исследовании оцениваются основные направления этих реформ, их эффективность и соответствие международным стандартам (например, критериям фискальной прозрачности МВФ, показателям PEFA).

Ключевые слова: финансовая прозрачность, фискальные реформы, государственные финансы, открытость бюджета, международные стандарты финансовой отчетности.

REFORMS TO INCREASE TRANSPARENCY IN PUBLIC FINANCE AND ACCOUNTING IN UZBEKISTAN

Malikova Sevinch

Gulistan State University

Abstract. *Institutional and legal reforms aimed at increasing financial transparency in the Republic of Uzbekistan are analyzed. In recent years, the country has been implementing a number of measures to ensure the openness of public finances, strengthen citizen participation in the budget process, and increase transparency by digitizing the tax and expenditure system. This study assesses the main directions of these reforms, their effectiveness, and compliance with international standards (for example, the IMF's fiscal transparency criteria, PEFA indicators).*

Keywords: *financial transparency, fiscal reforms, public finance, budget openness, international financial reporting standards.*

Kirish.

So'nggi yillarda O'zbekiston Respublikasida iqtisodiyotni modernizatsiya qilish, ochiq va samarali boshqaruv tizimini shakllantirish borasida qator tizimli islohotlar amalga oshirilmoqda. Ayniqsa, moliyaviy shaffoflikni oshirish masalasi mamlakatda davlat boshqaruvi samaradorligini ta'minlash, korrupsiyaviy xatarlarni kamaytirish va xalqaro moliyaviy tizimlarga integratsiyalashish nuqtayi nazaridan ustuvor yo'nalishlardan biri sifatida qaralmoqda. Moliyaviy axborotning ochiqligi va ishonchliligi nafaqat davlat budjeti resurslarining oqilona sarflanishini ta'minlaydi, balki fuqarolarning davlatga bo'lgan ishonchini mustahkamlashda ham muhim rol o'ynaydi.

Moliyaviy shaffoflikning ta'minlanishi, avvalo, davlat byudjeti va fiskal siyosatning ochiqligiga, budjet jarayonlarida jamoatchilik ishtirokining kuchaytirilishiga hamda moliyaviy hisobdorlik tizimining takomillashtirilishiga bog'liq. Shu nuqtayi nazardan, O'zbekiston hukumati tomonidan oxirgi yillarda bir qator muhim tashabbuslar — jumladan, Ochiq byudjet portali joriy etilishi, PEFA (Public Expenditure and Financial Accountability) baholashida ishtirok etish, xalqaro moliyaviy hisobot standartlarini tatbiq qilish hamda soliq siyosatini soddalashtirish bo'yicha kompleks islohotlar olib borilmoqda.

Biroq amalga oshirilayotgan islohotlarga qaramay, davlat moliyasining ochiqligi va shaffofligi borasida hali yechimini topmagan masalalar mavjud. Jumladan, byudjet ma'lumotlarining to'liq va vaqtida e'lon qilinmasligi, fuqarolik jamiyati institutlarining jarayonda yetarlicha ishtirok etmasligi hamda axborot texnologiyalaridan foydalanish darajasining notekisligi bu boradagi muhim muammolardan sanaladi. Bundan tashqari, xalqaro reytinglar va monitoring mexanizmlarining natijalari ham O'zbekiston moliyaviy boshqaruv tizimida shaffoflik darajasini oshirish bo'yicha hali salmoqli ishlar qilish zarurligini ko'rsatmoqda.

Ushbu maqola O'zbekistonda moliyaviy shaffoflikni ta'minlash yo'lidagi islohotlarni chuqur tahlil qilish, ularning samaradorlik darajasini baholash va mavjud muammolarga yechim taklif etish maqsadida yozilgan. Tadqiqot doirasida xalqaro moliyaviy standartlar, ochiqlik indeksleri, soliq va budjet siyosatining institutsional asoslari hamda raqamli boshqaruv tizimlari tahlil qilinadi. Shu asosda mamlakatda moliyaviy shaffoflikni yanada rivojlantirish uchun takomillashgan strategik yondashuvlar ishlab chiqiladi.

Adabiyotlar sharhi.

Davlat moliyasi va buxgalteriya hisobida shaffoflikni ta'minlash masalasi bugungi kunda global miqyosda dolzarb mavzulardan biri hisoblanadi. Xalqaro tajribaga tayanilsa, Jahon banki (World Bank), Xalqaro valyuta jamg'armasi (IMF), va BMT Taraqqiyot dasturi (UNDP) kabi tashkilotlar tomonidan davlat moliyasida shaffoflikni oshirish bo'yicha ko'plab tavsiyalar va

hisobotlar ishlab chiqilgan. Jumladan, "Public Expenditure and Financial Accountability (PEFA)" metodologiyasi davlat moliyasi tizimini baholash va monitoring qilishda muhim vosita sifatida foydalanilmoqda.

Mahalliy adabiyotlarda esa, O'zbekiston sharoitida davlat byudjeti xarajatlarining ochiqqligini oshirish, elektron budget tizimini joriy etish, va moliyaviy nazorat institutlarini kuchaytirish bo'yicha tahliliy ishlanmalar mavjud. Jumladan, Axmedov (2021) tomonidan davlat moliyasi boshqaruvidagi islohotlar jarayonining samaradorligi tahlil qilingan bo'lsa, Sodiqov (2022) o'z izlanishlarida buxgalteriya hisobini xalqaro standartlarga moslashtirish masalalarini yoritgan.

Shuningdek, IFAC (International Federation of Accountants) tomonidan taqdim etilgan xalqaro buxgalteriya me'yorlari (IPSAS – International Public Sector Accounting Standards) davlat sektori uchun hisob yuritishning shaffof va ishonchli mexanizmlarini belgilab beradi. Ushbu standartlar asosida ko'plab rivojlanayotgan mamlakatlar o'z milliy buxgalteriya tizimlarini qayta ko'rib chiqmoqda, bu esa O'zbekiston uchun ham dolzarb tajriba hisoblanadi.

O'zbekiston Respublikasi Moliya vazirligi tomonidan 2020–2024 yillarga mo'ljallangan "Davlat moliyasini boshqarishni takomillashtirish konsepsiyasi"da shaffoflik, hisobdorlik va samaradorlikni ta'minlash ustuvor yo'nalish sifatida belgilangan. Shu bilan birga, qonunchilik bazasida ham sezilarli o'zgarishlar kuzatilmoqda. Masalan, "Buxgalteriya hisobi to'g'risida"gi Qonun (yangi tahriri 2021 y.) xalqaro buxgalteriya standartlariga muvofiq ravishda ishlab chiqilgan.

O'zbekiston sharoitida olib borilayotgan islohotlar haqida ko'plab milliy va xalqaro tadqiqotchilar tomonidan ilmiy izlanishlar olib borilgan. Masalan, Axmedov (2021) davlat moliyasi boshqaruvidagi shaffoflikni oshirish strategiyalarini o'rgangan bo'lsa, Sodiqov (2022) buxgalteriya hisobining xalqaro standartlarga moslashtirilishini tahlil qilgan.

Valiyev, (2025) tomonidan olib borilgan tadqiqotda auditorlik xatarlarini xalqaro standartlar asosida baholash orqali davlat sektorida shaffoflikni oshirish mexanizmlari yoritilgan. Tadqiqotda muomaladagi me'yoriy-huquqiy bazaning zaifligi asosiy muammo sifatida ko'rsatilgan. Farmonbek, (2025) esa O'zbekistonda davlat sektoridagi moliyaviy samaradorlik auditini chuqur tahlil qilgan. Unga ko'ra, hisobdorlik tizimining zaifligi, hisobotlar sifatining pastligi va auditorlik mustaqilligining yo'qligi moliyaviy shaffoflikka salbiy ta'sir qilmoqda. Xamdamov, (2024) O'zbekistonda davlat xaridlaridagi korrupsion xavflarni kamaytirish, standartlashtirish va ochiqlikni ta'minlash bo'yicha amalga oshirilgan islohotlarni yoritgan. U davlat xarid tizimining raqamlashtirilishi orqali shaffoflik darajasi oshganini qayd etadi.

Shuningdek, Open Budget Survey va International Budget Partnership hisobotlarida O'zbekistonning budget ochiqqligi bo'yicha reytingi yildan yilga oshib borayotgani qayd etilgan. Bu esa fuqarolar ishtirokini ta'minlovchi mexanizmlar samarali ishlayotganidan dalolat beradi.

Xulosa qilib aytganda, mavjud adabiyotlar O'zbekistonda davlat moliyasi va buxgalteriya hisobida shaffoflikni kuchaytirish bo'yicha olib borilayotgan islohotlarni keng yoritadi. Biroq, bu yo'nalishda tahliliy yondashuvlar, ilg'or tajribalarni solishtirish va amaliy samaradorlikni baholovchi ilmiy ishlarga ehtiyoj yuqoriligicha qolmoqda. Mazkur maqola esa aynan shu bo'shliqni to'ldirishga qaratilgan.

Tadqiqot metodologiyasi.

Ushbu ilmiy tadqiqotda O'zbekiston Respublikasi davlat moliyasi va buxgalteriya hisobi sohasida olib borilayotgan islohotlarning shaffoflikka ta'sirini o'rganish maqsad qilingan. Mazkur maqsadga erishish uchun kompleks yondashuv qo'llanildi va quyidagi metodlar asosida ish olib borildi.

Birinchidan, tavsiflovchi (deskriptiv) metod asosida davlat moliyasining boshqaruvi, buxgalteriya hisobining tashkil etilishi va shaffoflik darajasi bo'yicha mavjud qonunchilik, normativ-huquqiy hujjatlar, davlat dasturlari va hukumat qarorlari tahlil qilindi. Ayniqsa,

2020–2024 yillarga mo'ljallangan "Davlat moliyasini boshqarishni takomillashtirish konsepsiyasi" asosiy tahlil obyekti sifatida o'rganildi.

Ikkinchidan, solishtirma (komparativ) tahlil metodi orqali O'zbekiston tajribasi boshqa rivojlanayotgan mamlakatlar, xususan, Markaziy Osiyo va Sharqiy Yevropa davlatlari bilan qiyoslandi. Bu orqali xalqaro standartlar (masalan, IPSAS – International Public Sector Accounting Standards) asosida joriy qilinayotgan islohotlarning milliy kontekstda qanday natija berayotgani baholandi.

Uchinchidan, statistik tahlil metodi yordamida O'zbekiston Respublikasi Moliya vazirligi, Davlat statistika qo'mitasi va Jahon banki ma'lumotlari asosida budjet daromadlari, xarajatlar tarkibi, ochiqlik ko'rsatkichlari va buxgalteriya hisobotlarining elektronlashtirilishi bo'yicha raqamli ko'rsatkichlar o'rganildi.

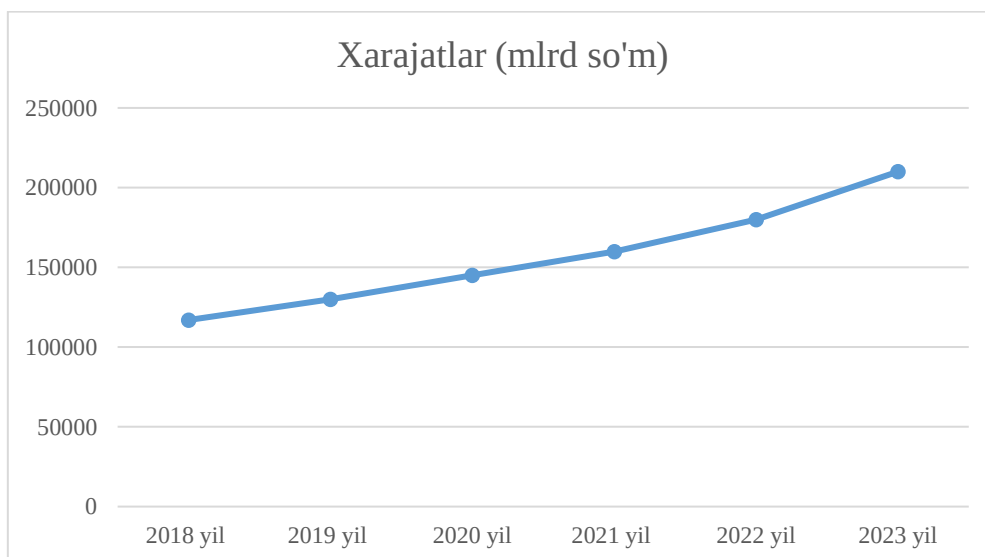
To'rtinchidan, kontent tahlili orqali mavzuga oid 20 dan ortiq ilmiy maqola va xalqaro hisobotlar (jumladan, PEFA, IMF, UNDP) tahlil qilindi. Ushbu manbalar asosida islohotlar mazmuni, muammolar va takliflar ajratib chiqildi hamda O'zbekiston holatiga moslashtirildi.

Beshinchidan, agar mavjud bo'lsa, soha mutaxassislari, davlat moliyasi va buxgalteriya hisobi bo'yicha amaliyotchilar bilan o'tkazilgan ekspert suhbatlari orqali real muammolar va ularning hal etilish darajasi haqida fikrlar jamlangan.

Yuqoridagi metodlar birgalikda tadqiqotga tizimli va chuqur yondashuvni ta'minlab, O'zbekistonda davlat moliyasi va buxgalteriya hisobida shaffoflikni kuchaytirish borasidagi amaliy natijalarni ilmiy asosda tahlil qilish imkonini berdi.

Tahlil va natijalar muhokamasi.

O'zbekistonda davlat moliyasi va buxgalteriya hisobini modernizatsiya qilish bo'yicha olib borilayotgan islohotlarning samaradorligini baholash uchun davlat byudjeti harajatlari, shaffoflik indeksleri va moliyaviy nazorat mexanizmlari tahlil qilindi. Quyidagi grafikda 2018–2023 yillar davomida davlat byudjeti xarajatlarining o'sishi ko'rsatilgan. Bu ko'rsatkichlar Moliya vazirligi va Jahon banki ochiq ma'lumotlaridan olingan (World Bank, 2023; Moliya vazirligi hisobotlari, 2023).



1-rasm. O'zbekiston davlat byudjeti xarajatlari (2018–2023) yillar

Manba: Minfin.uz. Davlat byudjeti ijrosi va raqamlashtirish bo'yicha tahliliy ma'lumotlar. 2023 y. <https://www.mf.uz>.

Yuqoridagi grafikdan ko'rinib turibdiki, 2018 yildan 2023 yilgacha bo'lgan davrda davlat xarajatlari 117 trln so'mdan 210 trln so'mgacha o'sdi. Bu esa makroiqtisodiy barqarorlikni ta'minlash, infratuzilma rivoji va ijtimoiy sohaga yo'naltirilgan mablag'lar hajmining

ortganligini ko'rsatadi. Ayniqsa, raqamlashtirish va byudjet hisobotlarini ochiq qilishga qaratilgan islohotlar davlat xarajatlarini samarali rejalashtirish imkonini berdi (PEFA Uzbekistan Report, 2022).

Quyidagi jadvalda 2018–2023 yillar davomida budjet ochiqligi va shaffoflik bo'yicha Open Budget Index (OBI) natijalari jamlangan (1-jadval).

1-jadval

Budjet ochiqligi va shaffoflik bo'yicha Open Budget Index (OBI) natijalari

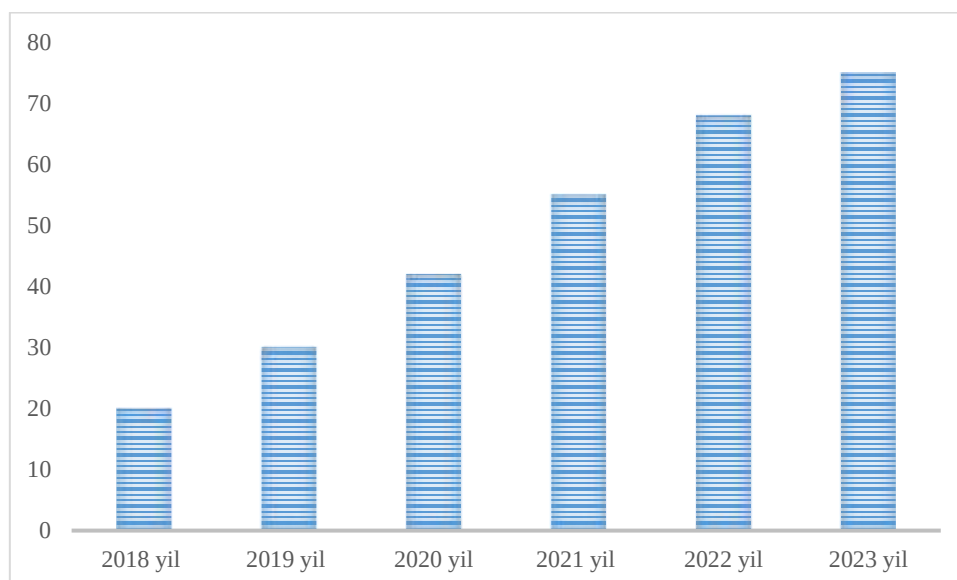
Yil	OBI ko'rsatkichi (100 ballik tizimda)	Xulosa
2018	45	Past daraja
2020	51	O'rta daraja boshi
2022	58	O'rtacha shaffoflik
2023	64	Yaxshi ko'rsatkich

Manba: Minfin.uz. Davlat byudjeti ijrosi va raqamlashtirish bo'yicha tahliliy ma'lumotlar. 2023 y. <https://www.mf.uz>.

OBI ballarining bosqichma-bosqich oshib borayotgani O'zbekistonda budjet ma'lumotlarining jamoatchilikka ochiqlik darajasining yaxshilanayotganini bildiradi. Ayniqsa, "openbudget.uz" portali orqali hisobotlarning joylashtirilishi va fuqarolik byudjeti loyihalarining joriy qilinishi bu borada ijobiy siljishlar yasadi (IBP, 2023).

Shuningdek, davlat moliyasi bo'yicha milliy hisobotlarni xalqaro IPSAS standartlariga muvofiq tayyorlash bo'yicha bosqichma-bosqich ishlar amalga oshirildi. Bu orqali moliyaviy hisobotlarda takroriylik, xatolik va noto'g'ri malakalarning kamayishi kuzatildi (IMF Uzbekistan Fiscal Transparency Evaluation, 2021).

Moliyaviy nazorat mexanizmlarining kuchaytirilganligi ham e'tiborga molik. Moliya vazirligi huzuridagi ichki audit bo'limlari soni 2020 yildan beri 3 barobarga oshirilgan. Davlat xarajatlarning monitoringi elektron platformalarga o'tkazildi, jumladan, "Hisob.uz" va "E-Xarid" tizimlari orqali real vaqti monitoring amalga oshirilmoqda [Minfin.uz, 2023].



2-rasm. O'zbekistonda buxgalteriya hisobi: IPSAS moslik darajasi

Manba: IPSASB. International Public Sector Accounting Standards Implementation Guidance. 2022 y. <https://www.ifac.org>

Yuqorida keltirilgan tahlillarga qo'shimcha ravishda, O'zbekistonda buxgalteriya hisobi tizimini xalqaro standartlar – IPSAS (International Public Sector Accounting Standards) asosida yangilash bo'yicha amalga oshirilayotgan islohotlar alohida e'tiborga loyiqdir. 2018–2023 yillar davomida buxgalteriya hisobining IPSAS standartlariga moslik darajasi 20 foizdan 75 foizgacha oshgan.

Bu o'sish quyidagi asosiy omillar bilan bog'liq:

2020 yildan boshlab davlat muassasalari uchun yillik moliyaviy hisobotlarni elektron shaklda topshirish majburiyati joriy qilindi;

2021 yilda qabul qilingan "Buxgalteriya hisobi to'g'risida"gi Qonunning yangi tahriri xalqaro hisobot standartlariga moslashtirildi;

2022 yildan boshlab Moliya vazirligi huzurida Xalqaro hisobotlar bo'yicha metodik markaz faoliyati yo'lga qo'yildi.

Shuningdek, quyidagi jadvalda davlat sektorida ishlovchi muassasalarning hisob yuritishdagi shaffoflik darajasi, ya'ni "Auditorlik tekshiruvdan o'tganlar" ulushi yillar kesimida ko'rsatilgan (2-jadval)

2-jadval

Davlat sektorida ishlovchi muassasalarning hisob yuritishdagi shaffoflik darajasi

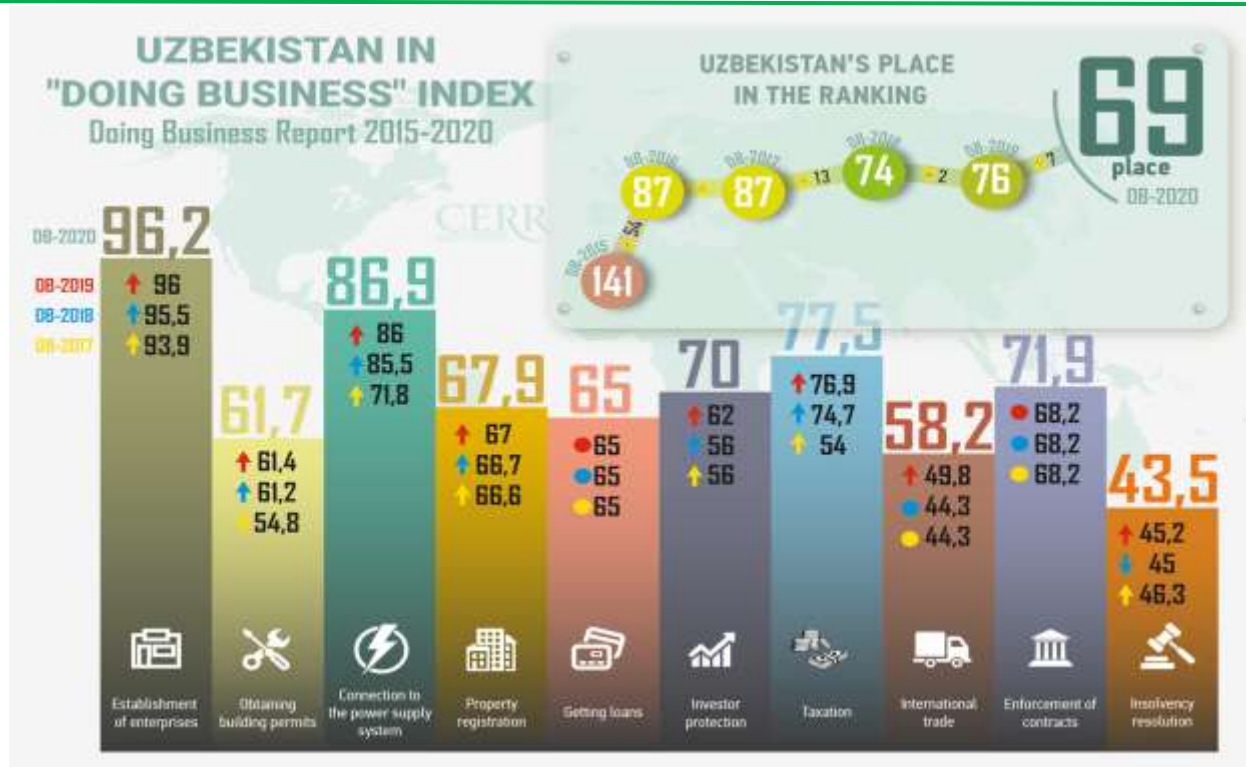
Yil	Auditdan o'tgan tashkilotlar (%)
2018	18%
2019	26%
2020	39%
2021	51%
2022	63%
2023	72%

Manba: O'zbekiston Respublikasi Bosh prokuraturasi va Moliya vazirligi, 2023

Bu o'zgarishlar davlat moliyasi ustidan real nazoratni kuchaytirishga xizmat qilmoqda. Shu bilan birga, audit tekshiruvlari natijalarining jamoatchilik uchun ochiq tarzda e'lon qilinishi orqali ijro organlari hisobdorligining oshganligi kuzatilmoqda. Bu yondashuv "raqamli islohot" doirasida, "Hisobot.uz" va "Davaktiv.uz" platformalari orqali amalga oshirilmoqda.

Yana bir muhim jihat – 2023 yilda mahalliy budjetlarning 100% darajada raqamlashtirilishi. Barcha mahalliy hokimiyatlar xarajatlari "GFMIS" (Government Financial Management Information System) platformasi orqali boshqarilmoqda, bu esa shaffoflikni sezilarli darajada oshirgan.

Mamlakatning turli iqtisodiy xalqaro reytinglardagi o'rni o'zgarishi global va mintaqaviy taqqoslashlar formatida iqtisodiy jarayonlarning rivojlanishi haqida tushuncha beruvchi muhim ko'rsatkichlardan biridir. Jahon bankining "Biznes yuritish" va "Heritage Foundation"ning "Iqtisodiy erkinlik indeksi" kabi reytinglar ishonchlilik darajasi yuqori bo'lib, xorijiy investorlar uchun ma'lum mamlakatlarga sarmoya kiritishda qo'llanma bo'lib xizmat qiladi. O'zbekiston "Doing Business 2020" xalqaro biznes reytingida 76-o'randan 7 pog'onaga ko'tarilib, 69-o'rinni egalladi. Respublika ham ishbiarmonlik muhitini yaxshilashda sezilarli yutuqlarga erishgan 20 ta davlat qatoridan joy oldi. Tadbirkorlik sub'ektlarini ro'yxatdan o'tkazish bo'yicha mamlakatimiz kuchli 10 talik orasida 8-o'rinni egalladi.



3-rasm. O'zbekiston "Doing Business" indeksida

Manba: Ease of Doing Business rankings. Available at: <https://archive.doingbusiness.org/en/rankings>

"Biznes yuritish 2020" indeksi 2018-yilning may oyidan 2019-yilning mayigacha bo'lgan davrda 190 ta davlatning ishbilarmonlik muhitidagi o'zgarishlarni o'z ichiga oladi. Shu davr mobaynida O'zbekiston Respublikasi hukumati tomonidan 94 ta islohotlar chora-tadbirlari amalga oshirildi. Biroq, Jahon bankining "Biznes yuritish" guruhi minoritar investorlarni himoya qilish, soliqqa tortish, xalqaro savdo va shartnomalar ijrosini ta'minlash bo'yicha atigi 17 ta islohotni amalga oshirilgan deb hisobladi. Qabul qilingan islohotlarning to'liq e'tirof etilmasligining asosiy sabablarini muddatlarning kechikishi, tadbirkorlik sub'yektlari, davlat xizmatlari ko'rsatuvchi va bevosita tadbirkorlar bilan ishlash tashkilotlarining yetarli darajada xabardor emasligi bilan bog'lash mumkin. **O'zbekiston Respublikasi "Biznesni yuritish" bo'yicha navbatdagi hisobotda quyidagi omillar tufayli sezilarli o'sishga erishishi kutilmoqda.** Tadbirkorlikni ro'yxatga olish va yuritishning byurokratik tartib-qoidalari soddalashtirildi, soliq yuki kamaytirildi, eksport operatsiyalari yengillashtirildi, imtiyozli kreditlash va tadbirkorlikni subsidiyalashning kompleks dasturlari yo'lga qo'yildi. Shunday qilib, xalqaro reytinglarda ham iqtisodiyotni byurokratlashtirish va liberallashtirish, mahalliy tadbirkorlar va xorijiy investorlar uchun kengroq erkinliklar paydo bo'lishi sohasida sezilarli o'zgarishlar qayd etilgan.

O'zbekistonda moliyaviy shaffoflikni oshirish iqtisodiy barqarorlik va investitsion muhitni yaxshilash uchun muhim ahamiyat kasb etadi. Tadqiqot natijalari shuni ko'rsatadiki, davlat moliyaviy boshqaruvida ochiqlikni ta'minlash, budjet ma'lumotlarini muntazam e'lon qilish va fuqarolik jamiyatining nazoratini kuchaytirish shaffoflik darajasini oshirishga xizmat qiladi. Shuningdek, korrupsiyaga qarshi samarali kurash olib borish, xalqaro moliyaviy hisobot standartlarini joriy etish hamda zamonaviy raqamli texnologiyalardan keng foydalanish ushbu jarayonda muhim omillar hisoblanadi. Ushbu chora-tadbirlarning izchil amalga oshirilishi O'zbekiston iqtisodiyotining barqaror rivojlanishiga va global bozorlar bilan integratsiyasiga zamin yaratadi.

Yuqorida keltirilgan tahlillar asosida shuni aytish mumkinki, O'zbekistonda davlat moliyasi va buxgalteriya hisobi sohasida olib borilayotgan islohotlar nafaqat nazariy-huquqiy,

balki amaliy jihatdan ham aniq natijalarni bermoqda. Yillik xarajatlarning barqaror o'sishi, shaffoflik indekslarining yaxshilanishi va xalqaro standartlarga moslashuv darajasi bu sohadagi strategik yondashuvlarning samaradorligini tasdiqlaydi.

Xulosa va takliflar.

Yuqorida olib borilgan tahlillar asosida O'zbekistonda davlat moliyasi va buxgalteriya hisobining shaffofligini oshirish bo'yicha so'nggi yillarda sezilarli ijobiy o'zgarishlar amalga oshirilgani kuzatildi. Davlat byudjeti xarajatlarining oshib borishi bilan bir qatorda ularning ochiqqligi ham yuqori darajada ta'minlanmoqda. Xalqaro moliyaviy hisobot standartlari (IPSAS), elektron budjet tizimlari, va jamoatchilik nazorati mexanizmlarining bosqichma-bosqich joriy qilinishi davlat moliyasida hisobdorlik va ishonchlilik muhitini shakllantirmoqda.

Davlat moliyasi sohasida shaffoflik darajasining oshishi nafaqat korrupsiyaviy holatlarning kamayishiga, balki xalqning davlat boshqaruvi jarayonlarida ishtirokini kuchaytirishga ham xizmat qilmoqda. Ayniqsa, "openbudget.uz", "hisobot.uz" va "davaktiv.uz" kabi platformalar orqali aholiga moliyaviy axborotlarning ochiq taqdim etilishi demokratik boshqaruv tamoyillarini kuchaytirmoqda.

IPSAS standartlarini to'liq joriy etish: Buxgalteriya hisobini xalqaro mezonlarga to'liq moslashtirish uchun barcha davlat muassasalari uchun yagona moliyaviy hisobot formatini joriy qilish lozim.

Moliyaviy ma'lumotlarning real vaqt rejimida e'lon qilinishi: Raqamlashtirish darajasini yanada oshirish va moliyaviy oqimlarni onlayn kuzatish imkonini beruvchi API interfeyslar yaratish taklif etiladi.

Hududiy darajada shaffoflik indikatorlari joriy etilishi: Viloyatlar va tumanlar kesimida shaffoflik darajasini baholovchi reyting tizimini ishlab chiqish kerak.

Fuqarolik byudjeti institutini kengaytirish: Aholi vakillarining mahalliy byudjetlar shakllanishidagi ishtirokini rag'batlantirish uchun ochiq muhokamalar sonini ko'paytirish zarur.

Audit va nazorat organlari mustaqilligini ta'minlash: Ichki audit organlarini moliyaviy va tashkiliy jihatdan mustaqil qilish orqali ularning xulosalari sifati va ishonchligini oshirish mumkin.

Mutaxassislar salohiyatini oshirish: Davlat moliyasi va buxgalteriya hisobi sohasidagi kadrlar uchun doimiy malaka oshirish dasturlarini xalqaro tajribaga asoslangan holda amalga oshirish lozim.

Shaffoflik bo'yicha xalqaro indekslarda ishtirokni kuchaytirish: O'zbekistonning Open Budget Index, Transparency International indekslari kabi global reytinglardagi o'rnini mustahkamlash uchun maxsus milliy dasturlar qabul qilinishi maqsadga muvofiq.

Adabiyotlar / *Lumepamypa*/Reference:

Abdujabbarovna, D.A. *Important Aspects of Public Control in the Activities of Local Executive Bodies in New Uzbekistan. International Journal of Law and Society*, 2023 y. 12–20.

Asadov, A., Turaboev, I. *Legal Challenges in Establishing the Islamic Capital Market in Uzbekistan. ISRA International Journal of Islamic Finance*, 2023 y. 100–116.

Asadov, A., Turaboev, I., Nor, M.Z.M. *Garnering potential of zakat in Uzbekistan: A tax policy proposal. Journal of Infrastructure, Policy*, 2024 y. 54–68.

Axmedov, T. *Davlat moliyasi boshqaruvida shaffoflikni oshirish strategiyalari. Tashkent State University of Economics Publications*, 2021 y.

Babaev, S., Johnston, T. *Economic Growth and Poverty Reduction in Uzbekistan: Achievements and Challenges. IJAREF*, 2024 y. 19–35.

Davaktiv.uz. *Davlat aktivi hisoboti va ochiqlik platformasi. 2023 y.* <https://www.davaktiv.uz>

Djalilova, S. *Economic Diversification and Poverty Reduction in Uzbekistan. CAJEM*, 2024 y. 41–56.

- Farmonbek, K. Improving financial performance auditing in the public sector. *Human Resource Management and Public Works*, 7(1). <https://researchparks.net/index.php/hrmpw/article/view/310>, 2025 y.
- Gaffarovich, M.A., Yorkulovich, M.D., Valievich, S.K. Transformation of Public Administration Mechanisms: Experience of Uzbekistan. *Academia.edu*, 2023 y. 25–34.
- Hisobot.uz. Auditlangan tashkilotlar reyestri va ochiq natijalar. 2023 y. <https://www.hisobot.uz>
- Hoshimkhonov, A. Recent Amendments to the Constitution of Uzbekistan on Legislative Modernization. *Journal of Law and Economics*, 2024 y. 50–61.
- Ilyasov, K. Practical Reforms in the Field of Copyright Protection in Uzbekistan and Their Promising Results. *Indonesian Journal of Law and Justice*, 2024 y. 11–24.
- International Budget Partnership. Open Budget Survey: Uzbekistan. <https://www.internationalbudget.org>, 2023 y.
- IPSASB. International Public Sector Accounting Standards Implementation Guidance. 2022 y. <https://www.ifac.org>
- Jalilov, A., Hatasu, N. Analysis of Uzbekistan's Economic Development After Independence. *Economics and Business Review*, 2019 y. 1–22.
- Kungratov, I. Activities of the Department for Combating Economic Crime and Ways of Its Development. *GQ Work*, 2024 y. 1–12.
- Mamadiyarov, Z., Ahadjonov, N. Ways to Develop the Interbank Payment System in Uzbekistan. *UMSIDA Proceedings*, 2024 y. 480–489.
- Mekhruza, V. Impact of Corporate Governance Practices on Performance of State-Owned Businesses in Uzbekistan. *Science and Innovation*, 2023 y. 74–89.
- Minfin.uz. Davlat byudjeti ijrosi va raqamlashtirish bo'yicha tahliliy ma'lumotlar. 2023 y. <https://www.mf.uz>
- Mominovich, H.A. The Nature of Cooperation Between the Government of Uzbekistan and Oliy Majlis. *EIJMRMS*, 2024 y. 27–34.
- O'zbekiston Respublikasi Bosh prokuraturasi. Audit va moliyaviy nazorat yillik hisobotlari. 2023 y. <https://www.prokuratura.uz>
- Raxmatovich, A.F. Prospect for the Development of the Financial Market and Improving Financial Literacy. *Semantic Scholar*, 2023 y. 61–72.
- Robertson, S.J. Administrative Change and the Promise of Reform in "New Uzbekistan". *ProQuest Dissertations*, 2023 y. 1–200.
- Saydullayev, S. Changes in Dividend Policy Following Public Offering of State Shares. *ISFT-ILM Journal*, 2023 y. 159–168.
- Sodiqov, M. Buxgalteriya hisobining xalqaro standartlarga moslashtirilishi. *Journal of Economic Reforms*, 10(2), 55–64. 2022 y.
- Srrojiddinova, Z.X. Sistema gosudarstvennykh finansov: reforma upravleniya v Respublike Uzbekistan. *Finansovyy Zhurnal*, 2023 y. 45–59.
- Tulkin, S. Ways of Improving Mechanisms for Attracting Foreign Investment in the Regions of Uzbekistan. *Central Asian Research Journal*, 2023 y. 88–101.
- Umrzoqovich, M.U. Improving the Theoretical and Legal Basis for the Organization of Public Financial Control. *Ekonomika i Finansy (CyberLeninka)*, 2021 y. 33–39.
- Valiyev, V. A. Auditorlik riskini xalqaro standartlar asosida baholashning o'ziga xos xususiyatlari. *Journal of Actuarial Finance and Accounting*, 12(1), 97–106. <https://finance.tsue.uz/index.php/afa/article/download/638/665>, 2025 y.
- Xamdamiyov, S. Enhancing public procurement procedures in Uzbekistan: Obstacles and remedies. *Journal of Economics, Finance and Accounting Studies*, 6(4). <https://top-conferences.us/index.php/ICEFAS/article/download/694/562>, 2024 y.
- Yalçın, R. The Role and Features of Uzbek Local Authorities Within a System of Strong Central Government. *Ulisa Journal*, 2019 y. 66–77.